

L'octubre roig del beat Lull

Discutir les relacions cabalístiques de Ramon Lull o descobrir la paleoprogressia. Els Octubre són la mitjana de la follia cultural. Un joc d'equilibris que ha incorporat les conferències magistrals.

Enmig del diluvi, entrant a l'estació del Nord, baixant de l'Intercity que us portava de Barcelona a València, mirant al sostre, contemplàveu, astorats, l'esfinx de Vicent Andrés Estellés estampada en dos grans murals, boina al cap i mirada serena:

—Com si arribéssim a Praga —bromejava algú— durant el regim comunista.

De qualsevol manera, sabíeu —sabíem i sabien— que era 27 d'octubre de 1993, l'inici dels congressos, el gruix dels Octubre, i encara que el Xúquer s'hagués desbordat de nou, aquesta tardor pansida València es reconeixia en uns premis que l'han convertit en la capital cultural indiscutible dels Països Catalans. De dimecres a diumenge, centenars d'estudiants i desenes de professionals de la cultura van conuiu en un clima levític, al recer d'una ciutat que els contemplava —val a dir-ho— amb esborronadora indiferència. Al mapa dels Premis, una ciutat dins la ciutat, s'hi concentraven totes aquestes referències: una llegenda de rigor acadèmic i una mitologia de frivolitat interclassista

estranyament travada. Això són els Octubre.

I “no m'ho volia perdre” és la frase que ha portat centenars d'estudiants universitaris a València. L'Eva, aprenent de filologia catalana a la Universitat de Lleida, filla de la frontera —Alcarràs— arribava, aquell mateix dimecres, a València. Disposada a tastar-ho tot: Lul·lisme, mitjans de comunicació i literatura. Tres congressos en paral·lel sense incloure-hi l'extenuant —pel nom— III Trobada Internacional de Departaments de Català i Associacions Internacionals de Catalanística, restringida només a especialistes. De fet, li “tocava” participar a l'Encontre d'Escriptors.

—Ho vaig triar jo mateixa. Semblava que l'oferta prometia i, la veritat, la resta semblava massa per a savis.

Li reien els ulls, d'un verd massa plàcid quan deia savis. Estava prou satisfeta de tractar-ne. Encara que els debats dels Encontres —literatura, poesia, assaig i llengua— no haguessin provocat passions irremeiables i la sang no hauria arribat a cap riu. El que valia la pena estava

succeint. Davant seu, "accessibles", els traficants d'idees, que diria Vicent Altaió, confraternitzaven amb camells i consumidors.

El perquè de tot plegat no és ressenya en cap crònica. La veritable retina dels Octubre es fixa molt més en el detall humà. El filòleg Narcís Garolera i el poeta Enric Cassasas practicant erudició verdagueriana a la barra d'un bar. El professor Albert Hauf, coordinador de l'apartat lul-lià, obrint un acte acadèmic amb una fraternal salutació als enemics "perquè també n'hi ha a la sala". L'arquitecte Calatrava i l'humanista Batllori descobrint, a la sobretaula, mútues passions pels càtars i altres heretgies. El degà, fins i tot, d'una facultat de filologia contant acudits al capvespre de la catalanística:

—Quin temps verbal és la frase "No ho hauria d'haver fet"?

—...

—Preservatiu imperfect.

En aquest cerimonial descongestionat, les lleves joves s'associen, per uns dies, amb les patums i, de pas, descobreixen el sud. Com l'Eva.

—La primera vegada que vinc.

—Als Octubre?

—I a València.

Compleix la norma. El viatge iniciàtic de mallorquins i catalans —en l'accepció de Tomeu Penya— comença, cada tardor, als salons de la vella Universitat i acaba als bars del carrer de Cavallers. Coneixen valencians de carn-i-ossos. D'Oliva, de Cullera o de la capital i els tòpics s'ofeguen. Fins a mil participants, en aquesta edició, saben d'aquesta ruta dels Octubre. La gran majoria, com l'Eva, s'han decidit a baixar al sud inhòspit temptats per les beques institucionals. Són els al·licients inevitables.

—Vaig saber que la Diputació de Lleida ofe-

Lluís Aracil. La cultura catalana es va retrobar amb la màquina intel·lectual més inquieta d'aquest final de segle.

ria beques als estudiants de filologia i ens hi vam apuntar una dotzena. No en passen cada dia, de coses com aquesta.

10.000 pessetes, paquet complet, o zero pessetes segons les universitats, que inclouen el gran espectacle de la factoria 3i4: el lliurament, dissabte a la nit i de gala, dels premis Octubre. Després, sobre el terreny, els becaris s'alimentaven —"és un dir"— al menjador mussolinià de l'Ateneu Mercantil, sarcòfag de la burgesia liberal del Túria rellogat, per a l'ocasió, als exèrcits del pancatalanisme. I s'hostatjaven a l'Expo Hotel, un *mecano* carbassa injectat de plàstic que hauria pogut decorar el *Tommy* de Ken Russell. Contratemps ridículs quan s'està de colònies a València:

—Justament.

El retorn del fill pròdig. A la vegada,

Eliseu Climent i Manuel Vázquez Montalbán. La perplexitat de l'esquerra, el títol de la conferència de Montalbán que havia alçat bafarades d'expectació, fins a la mesa va conduir l'editor Climent una fuga nostàlgica.

Josep Piera, Francesc Parcerisas, Francesc Calafat i Vicenç Altaió. La poesia va ser el gènere encarregat d'obrir les taules rodones del VI Encontre d'Escriptors.

aquests Octubre han revelat als seus organitzadors que la maquinària ja està prou engraixada com per deixar-la créixer tota sola. En l'organigrama dels Octubre, doncs, només es tracta d'innovar els propòsits originals. Si el curs passat, algunes conferències van demostrar que eren un esquer d'audiència —la del Pare Batllori—, es tractava de reconvertir-ho en un cicle de conferències magistrals per a oradors *de luxe*. Sempre al paranimf, amb un horari específic, cap a les vuit del vespre, quan es tancava la faramalla de xerrades sectorials que s'havien produït durant el dia. Centraven l'interès periodístic i reforçaven la projecció —el cop extern— d'unes sessions massa poc noticiables. Per molts, aquest cicle de conferències ha estat el fruit més apreciable. Del dimoni, diria Aracil.

—La millor obra del dimoni és fer-nos creure que no existeix. I el dimoni té un truc preciós per fer creure que no existeix; fer creure que el dimoni és algú concret.

Aracil parlava de Hitler, parlava de Franco, d'ell mateix i la seva generació. El bé i el mal.. La deshominització, la modernització, paraula idiota... El dijous 30 d'octubre de 1993 la cultura catalana —almenys la que sojornava a València— es retrobava amb la màquina intel·lectual més inquieta d'aquest final de segle; el sociolingüista Lluís Aracil, fill pròdig de la quinta dels jesuïtes —Quico Mira, Alfons Cucó, Vicent Franch, Eliseu Climent— cridat a salvar els mots quan les patums fessin figa, arraconat a salvar els trastos quan la normalitat ho va exigir. Sota el títol d'*Il·lusió i desil·lusió*, Aracil esbotzava l'autocompleneça d'una generació, la seva, la dels *paleoprogress*, "gregaris i unanimites", misèrrims catacúmbics que es va inventar el franquisme per donar sentit a la seva impotència esperant "un prodigi instantani i un instant prodigiós, que havia de venir com la mort per-

què, en efecte, depenia d'una mort. Mort certa, hora incerta. Franco va morir indefectiblement [...] En les eleccions generals de 1982, els *progres* heretarien al capdavant un poder que era ja *res nullis*". I Aracil, onomatopèic, seguia: "El que aleshores era expectativa prou audaç i fantàstica és ara realitat banal. Ja som europeus, desenvolupats —cosa que no implica que ja siuguem felicos". El projecte, reblava, es va convertir en projectil fallit. La pólvora era mullada. Aracil ho xerra.

De la transició a Lluís. Dimecres al vespre, el rostre impenetrable de Vázquez Montalbán encetava les conferències *magistrals* davant mig miler de persones que col·lapsaven el Paranimf, i es desplegaven damunt la catifa cardenalícia per sentir l'oracle del caos post-marxista. *La perplexitat de l'esquerra*, el títol de la conferència que havia alçat bafarades d'expectació, fins a la mesa va conduir l'editor Climent una fuga nostàlgica. A micro obert.

—Açò sembla una assemblea estudiantil a Nanterre..

—Em sembla que no saben de què els parles —retornava Montalbán.

—Ara que ho dius...

Al final de tot, metabolitzant l'esquerra, canviant els agents històrics de canvi i reinventant la socialdemocràcia, Montalbán proposava refer la Internacional. Qualsevol. O una de nova.

—I qui pagarà el fax?— tancava.

La gent, que reia. I la gent que van repetir, dissabte, al II Congrés de Mitjans de Comunicació, dedicat a la concentració empresarial, on Gregorio Morán, després d'*El precio de la transició*, teoritzava sobre les relacions de poder i premsa: El pitjor sempre ha de venir perquè els noranta han confirmat la victòria definitiva del poder econòmic sobre els mitjans de comunicació. Josep Pernau, degà del Col·legi de Periodistes, arrodonia la dita.

—Tota la premsa ha parlat dels Octubre excepte del Congrés. No deixa de ser curiós.

No s'ha parlat gaire de les trobades internacionals de catalanística i els seus promotors, en canvi, apliquen la lucidesa extrema de l'especialista. "Tot el que fem és tan tècnic que hem desistit de vendre-ho", comentaven els organitzadors. Però hi ha minúcies que s'ho valen: la primera trobada de departaments de filologia, el 1991, van decidir endegar un estudi de les tesis i tesines sobre llengua i literatura catalanes aparegudes, o a punt de fer-ho, entre 1981 i 1992.

En els escriptors, sempre és més fàcil fer-se notar. Batalles generacionals o guerres de crítics, el cas és trobar-ne dos que es barallin. Contra el poeta Parcerisas, cal posar-hi el crític Guillamón. No hi ha més secrets. Potser un. El beat.

—I Lluís?

—Lluís ho és tot.

Oriol Malló